

Schoon Water

Ook de Beerse Boys in Middelbeers spelen op een ecologisch beheerd sportveld.

Bladelse voetbalverenigingen spelen op 'schone' sportvelden

Jan Hekman van Eco Consult legt uit: "MCPA is een belangrijke probleemstof bij de drinkwaterbereiding. Terwijl sportvelden ook zonder kunnen. Belangrijk om te kunnen sporten is dat het grasland weinig slidinggevoelig is - anders breken er teveel benen - en weinig droogtegevoelig. Bovendien wil je dat het beheer zo goedkoop mogelijk is. In de loop van de tijd zijn de inzichten over hoe dit te bereiken veranderd. Vroeger was het idee dat je het organisch stof gehalte hoog moet houden, dan is er een beter bodemleven. Maar bij teveel organisch stof, word het toch weer benen breken door een zacht veld. Daarna werd gedurende een periode een hydrocultuur-achtige bodem aangeraden met een flinke laag grof zand en intensief beregenen. Veel sportvelden werden op deze wijze aangelegd, maar ook hiermee werd het slipgevaar niet weggenomen. In de jaren '80 werd bedacht dat niet teveel moet worden bemest, maar het bodemleven

moet worden gestimuleerd. Zo bescherm je het veld tegen schimmelziektes. De nuttige bodembacteriën en schimmels zorgen ervoor dat de voedingsstoffen mineraliseren en zo zijn minerale kunstmestgiften niet meer nodig. Daardoor hoef je minder te maaien en heb je een stevige grasmat met een bewortelingspakket van 20 cm dik. Op zo'n dichte mat hoeft niet of zelden te worden gespoten met MCPA of kan, heel af en toe, handmatig onkruid worden bestreden. Dit werkt goed. FC Heerenveen speelt bijvoorbeeld al jarenlang op zo'n mat."

De goede bacteriën en schimmels kunnen gewoon in zakken gekocht worden, geënt op soja-afval. Twee keer per jaar opbrengen, verder niets toevoegen. Hekman: "Het middel is weliswaar duurder dan kunstmest, maar je hoeft minder te maaien en het opbrengen is voordeliger. Als je handmatig onkruid verwijdert kost dat extra arbeid, maar je

Een strakke, felgroene grasmat met witte strepen erop. Dat is wat gemeenten voor ogen hebben met hun sportvelden. Vaak bespuiten ze hiervoor het gras met MCPA tegen onkruiden en brengen ze kunstmest op. Met uitspoeling van deze stoffen naar het grondwater tot gevolg. Gemeente Bladel laat zien dat het ook anders kan: door stimulering van het bodemleven en zonder bestrijdingsmiddelen. Met een sportief resultaat: een goede grasmat en... schoon water!

bespaart weer op dure bestrijdingsmiddelen. En de kwaliteit van het veld is goed!" Waarom nog niet elke gemeente het zo aanpakt? "Je moet voor zulk beheer deskundigheid en geduld betrachten. Eén keer een beetje NPK-meststoffen erop en het hele systeem is weer ten gronde gericht: de bacteriën stoppen dan hun werk te doen."

Willem Meijer van de Gemeente Bladel benadrukt hoe belangrijk het is om goed aan je burgers uit te leggen waar je mee bezig bent: "Ecologisch beheer ziet er minder strak uit en ze denken al snel dat de gemeente het erbij laat zitten. Maar als ze weten wat voor visie erachter zit, is men best geïnteresseerd."

De branchevereniging Sport en Cultuurtechniek is van plan binnenkort een onderzoek te starten naar het gebruik van bestrijdingsmiddelen op sportvelden.

GPS, Sprayer Pro, Sleepdoek, AutoTrac.... nieuwe technieken waarmee een innovatieve veldspuit tegenwoordig is uitgerust. Met behulp van deze technieken is nauwkeuriger spuiten mogelijk waardoor de milieubelasting van de bespuiting vermindert. Ook binnen het project Schoon Water voor Brabant hanteren loonwerkers en telers deze spuittechnieken om het grondwater schoon te houden. Op 13 en 14 september jl. demonstreerden DLV Plant en CLM in samenwerking met John Deere, Harrie Hoeben en LMB Harrie van Hulten drie topspuiten uit Schoon Water op de Agrarische Dagen Someren (ADS). Vooral op zondag was onder de laatste nazomerse zonnestralen de belangstelling groot.

Demo topspuiten op de Agrarische Dagen in Someren

De drie topspuiten oogsten volop belangstelling in Someren.

Als eerste konden de bezoekers de John Deere 6830 tractor van loonwerker Peter van Beers bekijken. Deze is voorzien van een GPS-systeem en AutoTrac stuurautomaat in combinatie met de getrokken John Deere 740i intelligente veldspuit. Deze veldspuit heeft een automatisch spoelsysteem en automatische sectieafsluiters. Onbehandelde stroken of dubbel doseren behoort hiermee tot het verleden. Met het GPS-systeem wordt het precieze oppervlak van het perceel gemeten, zodat ook exact de juiste hoeveelheid spuitvloeistof kan worden aangemaakt. Het automatische spoelsysteem reinigt de spuit na gebruik eenvoudig in het veld. Allemaal technische hoogstandjes die gebruikersgemak en milieubesparing opleveren.

Het sleepdoek was ook van de partij. Dit systeem van importeur Harrie Hoeben wordt sinds vijf jaar naar tevredenheid van de gebruikers in Nederland toegepast. Binnen 'Schoon

Water' spuiten zeven loonwerkers en akkerbouwers al hun gewassen met deze techniek. Door de sterke driftreductie van het sleepdoek, kunnen zij met een fijnere druppel spuiten en sparen hierdoor middel uit. Goed voor de portemonnee van de boer en voor het milieu. Sinds kort is het sleepdoek op diverse punten vernieuwd, deze nieuwe versie werd op de ADS gedemonstreerd.

De derde topspuit die werd gedemonstreerd was de nieuwe Bateman zelfrijdende spuitmachine met luchtondersteuning. Luchtondersteuning zorgt, net als het sleepdoeksysteem, voor een sterke vermindering van de drift, waardoor er minder bestrijdingsmiddel de sloot in waait. Luchtondersteuning verbetert verder de verdeling en indringing van de spuitvloeistof in het gewas. Ook deze spuit is voorzien van GPS voor onder andere het schakelen van de secties.

Schoon water door schoon licht!

Op 24 oktober vond in Mierlo een demo-bijeenkomst plaats van de nieuwe Cleanlight techniek. Met behulp van UV-licht doodt dit werktuig schimmels in het gewas. De techniek wordt in kassen al langer met succes toegepast, onder andere in roos, tomaat en komkommer. Cleanlight wordt uitgetest in open teelten, bijvoorbeeld ter bestrijding van phytophthora in aardappel en valse meeldauw in uien. Op het bedrijf van Jan van Lierop, waar de demo plaatsvond, wordt gekeken of UV-licht bladvlekkenziekten en roest in prei kan bestrijden. Bij inzet van Cleanlight komen geen bestrijdingsmiddelen te pas. Dus geen uitspoeling van bestrijdingsmiddelen naar het grondwater of drift naar het oppervlaktewater. Hierdoor kunnen agrariërs de milieubelasting van hun bespuitingen nog verder naar beneden brengen. Een schimmelbestrijding met 'schoon licht' zorgt dus voor schoon water! Bovendien kan deze techniek de telers misschien kosten besparen. Een verslag van de bijeenkomst zal te lezen zijn op de Schoon Water-website.

Met behulp van de Cleanlight machine worden schimmelziekten bestreden in o.a. ui.

Dichlobenil

Voor burgers

Per 1 oktober 2008 is de toelating van middelen op basis van dichlobenil komen te vervallen. Dit omdat deze middelen schade kunnen toebrengen aan de menselijke gezondheid. Dat betekent dat u in uw tuin geen gebruik meer mag maken van: Casoron korrels, Imex-Dichlobenil 2 en Luxan Onkruidkorrels Extra. Aanpak van onkruid in uw tuin kan zonder chemie! Zie www.schoon-water.nl. Restanten van deze middelen kan u inleveren bij het klein chemisch afval depot in uw gemeente.

Voor groenbeheerders

Per 1 oktober 2008 is de toelating van middelen op basis van dichlobenil (onder andere Casoron) komen te vervallen. Deze middelen werden ingezet om onkruiden onder beplanting (preventief) te bestrijden. Probeer onkruiden zoveel mogelijk mechanisch te bestrijden. Als inzet van een bestrijdingsmiddel noodzakelijk is, houd dan rekening met de milieubelasting (www.milieumeetlat.nl). Curatieve middelen zijn bovendien vaak moeilijk toe te passen zonder de beplanting zelf te beschadigen!

Veel gemeenten voeren groenbeheer al uit zonder gebruik van bestrijdingsmiddelen. Omvorming naar sluitende beplantingen of natuurlijker te beheren beplantingen is daarbij belangrijk. Dit geeft een beter beeld en is op langere termijn goedkoper.

Duurzaam terreinbeheer

Onkruiden op verhardingen kunnen heel goed met niet-chemische methoden bestreden worden. Ook de kosten van niet-chemische onkruidbestrijding komen, mede door de DOB-regels steeds dichterbij de kosten van chemische bestrijding te liggen. Veel hoveniersbedrijven bieden inmiddels verschillende niet-chemische methoden aan: onder andere onkruidbranders, borstelmachines en de WAVE-methode (heet water). Door het onkruid te branden of borstelen komen er geen bestrijdingsmiddelen in het grondwater terecht en blijft dit een schone bron voor ons drinkwater. Op de Schoon Water website kan u de adressen vinden van hoveniers die zo werken. Dat zijn tot nog toe: Jeroen van Esch Groenvoorzieningen te Berkel Enschoot, Koenraad Groenvoorzieningen te Vught en Krinkels BV, vestiging Wouw. Uw bedrijf ook op de lijst? Stuur dan een e-mail aan het Schoon Water Loket (schoonwaterloket@clm.nl).

Niet-chemische onkruidbestrijding aan het werk: de borstelmachine wordt onder andere ingezet.

'Schoon Water' in een notendop

Waarom 'Schoon Water'?

Doel van 'Schoon Water' is het terugdringen van het gebruik van schadelijke gewasbeschermingsmiddelen in de zeer kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden in Noord-Brabant. Dat is nodig om schoon grondwater te behouden, zodat het voor iedereen geschikt blijft als bron voor drinkwater nu en in de toekomst.

Wie doen er mee?

Aan 'Schoon Water' doen alle gebruikers van bestrijdingsmiddelen gewasbeschermingsmiddelen mee. In 2008 nemen in totaal 350 telers deel aan 'Schoon Water'! Daarnaast zijn ook loonwerkers actief betrokken in het project. Tussen 2001 (met 36 deelnemers) en nu is het gebied opgeschaald naar zes grondwaterbeschermingsgebieden: rond de winningen Waalwijk, Helvoirt, Nuland, Macharen, Vessem en Budel. In februari 2007 hebben de gemeenten Oss, 's-Hertogenbosch en Waalwijk het convenant 'Schoon Water voor Brabant' ondertekend. Zij werken de komende jaren toe naar het certificeringsniveau zilver op de Barometer Duurzaam Terreinbeheer. De gemeente Bladel heeft onlangs het certificaat 'goud' behaald. Ook de gemeenten Eersel, Haaren en Lith zijn inmiddels actief met duurzaam terreinbeheer. Verder nemen enkele bedrijven zoals VBI in Oss en Kempen Airport in Cranendonck actief deel.

Hoe werkt het?

Binnen deze grondwaterbeschermingsgebieden zetten alle grondgebruikers een stap richting duurzaamheid. Agrariërs inventariseren samen met hun adviseur het gewasbeschermingsmiddelengebruik op het bedrijf. Vervolgens kijken

ze welke alternatieven er zijn voor schadelijke middelen en of het gebruik van schadelijke middelen naar beneden kan. Daarna gaan telers in de praktijk met de alternatieve maatregelen aan de slag. Gemeenten en bedrijven krijgen hulp bij certificering en gaan samen met hun adviseur na hoe de onkruidbestrijding duurzamer aangepakt kan worden. Hierbij worden ook de kosten op een rij gezet. Alle bewoners van grondwaterbeschermingsgebieden worden door middel van nieuwsbrieven en acties geïnformeerd en op hun verantwoordelijkheid gewezen.

Voor wie zijn de resultaten bedoeld?

De belangrijkste resultaten van het project zijn de ontwikkeling en toepassing van die maatregelen die het gewas goed beschermen en geen risico opleveren voor het grondwater en die passen op het bedrijf. De kennis, ervaring en effecten zijn gericht op de telers in de acht zeer kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden.

Ook de agrariërs in de rest van Brabant kunnen met de praktische adviezen hun voordeel doen. De provincie en drinkwaterbedrijf Brabant Water gebruiken de resultaten om het beleid in de zeer kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden te verbeteren, met oplossingen die in de praktijk haalbaar zijn.

Organisatie

'Schoon Water voor Brabant' is een stimuleringsproject van de Provincie Noord-Brabant en Brabant Water. Het is gericht op alle gebruikers van bestrijdingsmiddelen in de zeer kwetsbare grondwaterbeschermingsgebieden; burgers, bedrijven, landbouw en gemeenten.

Schoon Water Loket

De afgelopen maanden kwamen er weer vragen binnen van bewoners, agrariërs en bedrijven over o.a. drinkwaterkwaliteit voor mens en dier, het maaibeheer van het waterschap en milieuvriendelijke onkruidbestrijding op het erf. Verder vroegen veel mensen klikstickers aan.

De meest gestelde vragen met antwoord staan op de website per groep onder 'Vraag en Antwoord'. Heeft u nog andere vragen?

Neem contact op met het Schoon Water Loket (0345-470719 of schoonwaterloket@clm.nl).

Aan het project doen verder mee:

- Zuidelijke Land- en Tuinbouw Organisatie (ZLTO)
- Overlegplatform Duinboeren
- Waterschappen Aa en Maas, De Dommel en Brabantse Delta
- Gemeenten Oss, Waalwijk en 's-Hertogenbosch

CLM, DLV en Eco Consult verzorgen de uitvoering van het project.

Vragen?

Voor meer informatie kunt u terecht bij:

- CLM: Peter Leendertse: E pele@clm.nl T 0345-470751
- Provincie Noord-Brabant: Sarie Buijze: E sbuijze@brabant.nl T 073-6812316
- ZLTO: Ton van Korven: E tvkorv@zlto.nl T 013-5836583
- Brabant Water: Sandra Verheijden, E sandra.verheijden@brabantwater.nl T 073-6838514
- Overlegplatform Duinboeren: Emiel Ansems: E duinboeren@hetnet.nl T 0411-643639

Actuele informatie en tips vindt u ook op de website www.schoon-water.nl en www.brabantleeftmetwater.nl

Houd bij de inrichting van het gemeentelijk groen al rekening met duurzaam beheer: door lan- taarnpalen en straatmeubilair buiten de verhardingen te plaatsen, wordt niet-chemisch onkruid-beheer makkelijker.

Colofon

Dit is de zestiende nieuwsbrief 'Schoon Water'. Eerdere nieuwsbrieven kunt u vinden op www.schoon-water.nl. De volgende nieuwsbrief verschijnt begin 2009.

Foto's:

Voetval: Beerse Boys
Agrarische Dagen: Bert Aasman
Overig: CLM

Tekst en Redactie

CLM, Culemborg
Vormgeving en druk
Drukkerij Libertas, Bunnik